

Ansvarlige investeringer

Rapport om vores arbejde med ESG (Environmental, Social and Governance)

Unipension

2014

- *Klimaforandringer - en global udfordring*
Side 9
- *Alle aktivklasser er nu dækket af retningslinjerne*
Side 12
- *Tøjindustrien klædt bedre på*
Side 26

ADMINISTRATIONSFÆLLESSKABET

Unipension

Vi er Unipension

Din pensionskasse er en del af Administrationsfællesskabet Unipension, som består af Arkitekternes Pensionskasse (AP), MP Pension – Pensionskassen for Magistre & Psykologer (MP) og Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyr læger (PJD).

Vi er medlemsejede pensionskasser, og det er vores mission at tilbyde højtuddannede og deres familier økonomisk tryghed hele livet gennem konkurrencedygtige pensioner, produkter og services.

I rapporten henviser "Unipension" og "vi" til Arkitekternes Pensionskasse (AP), MP Pension – Pensionskassen for Magistre & Psykologer (MP), Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyr læger (PJD) samt alle investeringsrelaterede juridiske enheder for disse pensionskasser.

Forsidefoto: Unipension

Fotoet har vi taget i en tekstilvirksomhed i Dhaka, Bangladesh.

Indhold

• Indledning	4
• Ansvarlige investeringer	6
• Klimaforandringer – en global udfordring	9
• Alle aktivklasser er nu dækket af retningslinjerne	12
• Eksklusion af selskaber	16
• I dialog med selskaberne	18
• Dialog med resultater	20
• Eksklusion af lande	21
• Afgivelse af stemmer	22
• Aktivt ejerskab 2014	24
• Tøjindustrien klædt bedre på	26
• Gruppesøgsmål	29
• Nationalt og internationalt samarbejde	30
• Omkostninger ved ESG	31

Global investor med en helhedsorienteret tilgang

Unipension er en global investor. Vores investeringer er fordelt over alle geografiske områder i verden, og vi investerer i alle aktivklasser og alle sektorer. At have en så vidtstrakt og bredt favnende portefølje gør det nødvendigt at have en helhedsorienteret og konsekvent tilgang til ansvarlige investeringer.

Adm. direktør i Unipension
Cristina Lage

Foto: Thomas Busk

Siden 2009 har vi arbejdet målrettet med at fastlægge retningslinjer for ansvarlige investeringer. Vi har hele tiden haft det mål, at vores retningslinjer skulle omfatte alle de aktivklasser, der er i vores investeringsunivers. Det mål er nu nået. I 2014 blev statsobligationer også omfattet af retningslinjerne som den sidste aktivklasse. Statsobligationerne kom med blandt andet på baggrund af en vejledning fra regeringen omkring investeringer i statsobligationer, en vejledning som Unipension har deltaget aktivt i tilblivelsen af.

Klimaforandringer og internationalt samarbejde

Aktivt ejerskab er grundstenen i vores tilgang til ansvarlige investeringer. Vi mener, at det er

vores ansvar som investor at gøre en indsats for at påvirke virksomhederne i den rigtige retning gennem dialog.

Det gælder for eksempel på klimaområdet, som optager Unipension meget. Derfor har vi 2014 taget yderligere tiltag for at styrke arbejdet på dette område. Vi har underskrevet den såkaldte Global Investor Statement on Climate Change (GISCC), ligesom vi har meldt os ind i Institutional Investors Group on Climate Change. Klimaproblematikken er i vores øjne international, og det er nødvendigt med et bredt samarbejde, hvis vi skal opnå reelle forandringer. Vi kan være undervægtet i visse virksomhedstyper fx kul, fordi de er uinteressante at investere i, men vi kan ikke som enkeltinvestor flytte noget ved fx at ekskludere selskaber, der udvinder fossile brændstoffer. Vi vil udnytte vores ejerskab til at påvirke både udvindingsselskaber og energitunge virksomheder.

Skal der virkelig opnås noget i forhold til klimaforandringerne, så skal der politisk handling til. Og dér skal vi være med til at påvirke det politiske niveau, så vi kan få nogle internationale retningslinjer og regler at navigere inden for, og det har vi forpligtet os til med underskrivelsen af GISCC.

●
Klimaproblematikken er i vores øjne international, og det er nødvendigt med et bredt samarbejde, hvis vi skal opnå reelle forandringer
 ●

Vores investeringschef Niels Erik Petersen er desuden medlem af UN PRI Advisory Board, en post som giver mulighed for at være med til at forme udviklingen på området for ansvarlige investeringer.

Vi bruger ressourcer på at blive klogere, og vi handler

Sidste år rejste vi ud for med egne øjne at se på de virksomheder og brancher, der har været problemer med. Vi så på tøjproduktion i Bangladesh og udvinding af tjæresand i Canada, som er investeringsområder, der har været genstand for kritisk debat i de senere år. Vi har i 2014 været involveret i et stigende antal gruppesøgsmål mod både udenlandske og danske virksomheder, både for at få kompensation for økonomiske tab, men også for at skabe ændringer i den måde, hvorpå virksomheden bliver ledet, hvis der er behov for det. Der skal god ledelse til at løse problemer hurtigt og effektivt.

Arbejdet fortsætter i 2015

I 2015 skal vi færdiggøre implementering af retningslinjerne på tværs af aktivklasserne og skærpe vores fokus på miljørelaterede emner, herunder også klimaspørgsmålet. Vi arbejder på at kortlægge, hvor CO₂-tung vores portefølje er, på at identificere og evaluere lav-CO₂ investe-

ringsmuligheder og på at udvikle vores kompetencer inden for klimaforandringer.

I denne kombination af udvikling af modelapparat til håndtering af ESG spørgsmål og af ressourcer til både opsøgende, kritisk arbejde og kompetenceudvikling fortsætter vi vores arbejde som ansvarlige investorer med vægt på at være aktive ejere.

God læselyst

Cristina Lage
 Adm. direktør i Unipension

Ansvarlige investeringer

Overholdelse af lovgivning

Selskaber, vi investerer i, bør ikke overtræde lovgivningen i de lande, hvis lovgivning de er underlagt.

Menneskerettigheder

Selskaber, vi investerer i, bør ikke foretage handlinger, som direkte krænker menneskerettigheder, eller som indirekte opfordrer eller medvirker til krænkelse af menneskerettigheder.

Arbejdstagerrettigheder

Selskaber, vi investerer i, bør ikke foretage handlinger, som direkte krænker fri forenings- og organisationsret, eller som indirekte opfordrer eller medvirker til krænkelse af fri forenings- og organisationsret.

Selskaber, vi investerer i, bør hverken direkte eller indirekte være involveret i arbejds- eller ansættelsesforhold, som foregår under tvang.

Selskaber, vi investerer i, bør hverken direkte eller indirekte være involveret i ulovligt børnearbejde.

Selskaber, vi investerer i, bør hverken direkte eller indirekte være involveret i arbejds- eller ansættelsesforhold, hvor diskrimination finder sted.

Selskaber, vi investerer i, bør ikke foretage handlinger, som direkte eller indirekte medfører manglende sikkerhed, sundhed og ringe arbejdsmiljøforhold på arbejdspladsen.

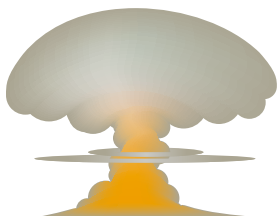
Miljø

Selskaber, vi investerer i, bør ikke forårsage alvorlig og langsigtet skade på miljøet.

Korruption

Selskaber, vi investerer i, bør ikke være involveret i grove tilfælde af korruption.

Kontroversielle våben

Selskaber, vi investerer i, bør ikke være involveret i aktiviteter forbundet med antipersonelle landminer, klyngeammunition, atomvåben, biologiske våben eller kemiske våben.

Handelsrestriktioner og våbenembargoer

Selskaber, vi investerer i, bør ikke handle i strid med beslutninger om handelsrestriktioner og våbenembargoer, der er vedtaget af FN eller EU og enten tiltrådt af Danmark eller direkte gældende i Danmark.

Brud på andre etiske normer

Hvis et selskab har brudt andre grundlæggende etiske normer end de ovenfor nævnte, kan vi træffe en konkret beslutning om at lade selskabet være omfattet af vores retningslinjer og blive behandlet i overensstemmelse med disse.

God selskabsledelse

Retningslinjerne for god selskabsledelse hos danske selskaber tager udgangspunkt i de til enhver tid gældende anbefalinger udarbejdet af Københavns Fondsbørs' komité for god selskabsledelse.

Retningslinjerne for god selskabsledelse hos udenlandske selskaber tager udgangspunkt i dels OECD's principper for god selskabsledelse, dels lovgivning og anbefalinger for god selskabsledelse i de relevante lande.

Foto: Unipension

Klimaforandringer – en global udfordring

Klimaforandringer er en global udfordring, der vil komme til at påvirke vores samfund og økonomiske system på mange forskellige fronter og i forskelligt omfang fremover. I Unipension er vi engageret i at medvirke aktivt til positive forandringer.

At de klimaforandringer, verden oplever, er menneskeskabte, er ikke til diskussion ifølge langt de fleste klimaforskere. Derfor arbejder politikere verden over på at få delelementerne til en global aftale på plads til klimatopmødet i Paris i december 2015. Uanset mødets resultat vil klimaforandringer i et vist omfang imidlertid være uundgåelige. Effekterne kommer til at påvirke vores globale samfund på tværs af sektorer, landegrænser og økonomiske cykler – og får dermed også grundlæggende betydning for investering.

Unipension har igennem 2014 arbejdet intensivt med emnet klimaforandringer. I foråret forfattede vi en dybdegående rapport om emnet, der er tilgængelig på vores hjemmeside,

- ***Der kræves tværtimod grundlæggende og markante ændringer i det globale energiforbrug for at begrænse fremtidige klimaforandringer***

og investeringsteamet har i efteråret foretaget en research-rejse til USA og Canada med det formål at få et overblik over en lang række relevante parter opfattelse af udfordringerne. Vi mødtes med FN-medarbejdere, universitetsprofessorer, NGO'er, clean-tech investorer, forsikringsteknikere, politikere og et antal store, toneangivende pensionskasser fra Sydamerika, Australien, Nordamerika og Europa. Vi besøgte også Fort McMurray i Canada, hvor man udvinde oliesand.

Resultatet blev en dybere forståelse af globale investorer og markedernes opfattelse af kli-

maforandringer, herunder deres ageren og forventningsdannelse, samt et værdifuldt allround indblik i bevægelser inden for græsrodsorganisationer, universitetsverdenen samt på det officielle (FN) og politiske niveau. Fremtidens klimarelaterede udfordringer har mange facetter: De overordnede linjer handler ikke kun om begrænsning af CO₂-udledning og håndtering af vidtrækkende konsekvenser af klimaforandringer, men også om dækning af et stigende globalt energibehov.

Divestment har konsekvenser

I takt med en øget erkendelse af alvoren af klimaforandringernes effekter oplever mange danske pensionskasser i øjeblikket et stigende pres for at forholde sig og bidrage til kampen mod klimaforandringer. Ét løsningsforslag er, at vi som investorer bør sælge alle aktiver relateret til fossile brændsler. Det globale samfund er imidlertid dybt afhængigt af fossile brændsler for at kunne fungere, og deltagelse i vores samfund og det økonomiske system er de facto ensbetydende med at bidrage til klimaforandringer. Det er derfor ikke muligt blot at sælge aktiver relateret til fossile brændsler. Der kræves tværtimod grundlæggende og markante ændringer i det globale energiforbrug for at begrænse fremtidige klimaforandringer, og en sådan omstilling vil tage mange årtier.

Fossile brændsler har, på trods af de skadelige virkninger, stor nytteværdi for det globale samfund, og alvorlig mangel på energi kan få katastrofale følger. Et markant fald i muligheden for at benytte sig af fossile brændsler, altså et mindre udbud, vil få meget alvorlige humanitære konsekvenser, særligt i mere sårbare udviklingslande.

Behov for politisk handling

Der er behov for en global politisk aftale, fordi et enkelt land eller region ikke alene kan dæmme op for problemet. Det kræver en samlet indsats.

Der er i dag større politisk bevågenhed og villighed til at indgå hensigtserklæringer i forhold til begrænsning af CO₂-udledning end tidligere set. Et eksempel på dette er den bilaterale erklæring på klimaområdet, som Kina og USA fremlagde i november 2014. En erklæring, der indholdsmæssigt har begrænset betydning, men som alligevel er vigtig, fordi Kina dermed indtager en central plads på klimaagendaen. Det betyder imidlertid ikke, at en global aftale snart vil være i hus, men at en bevægelse mod større parathed til handling er til stede blandt verdens største CO₂-udledere. Som aktiv investor følger vi denne bevægelse i politisk stillingtagen tæt, da den kan have afgørende betydning for de virksomheder, vi investerer i.

● *Der er behov for en global politisk aftale, fordi et enkelt land eller region ikke alene kan dæmme op for problemet*

●

Globale politiske initiativer designet til at håndtere klimaforandringer vil sætte dagsordenen for mange fremtidige investeringer. Det gælder i forhold til fremtidig regulering, incitamentsprogrammer og krav til energieffektivitet. Sådanne ændringer af rammevilkår – og særligt usikkerhed omkring implementering – øger specifik investeringsrisiko på klimarelaterede investeringsprojekter. Denne årsag er medvirkende til, at mange institutionelle investorer efterlyser klare signaler fra politikerne om deres interageren i markedet.

Grønne muligheder

At klimaet forandrer sig betyder ikke kun nye risici, men også nye investeringsmuligheder. De kan forekomme inden for et bredt spektrum, som fx infrastruktur, vedvarende energi, teknologi til CO₂-opsamling, energieffektivisering, oprensning af drikkevand, luftkvalitetsforbedring samt andre løsninger til at imødekomme de udfordringer, som følger af klimaforandrin-

ger. Enkelte delelementer vil formodentlig ikke have potentiale til at løse klimaproblematikken på én gang men kan bidrage til løsningen i mindre trin. Fundamental og global forandring skal ske som summen af mange enkeltelementer og initiativer.

Der kan derfor være investeringsmuligheder inden for områder, der trækker færre overskrifter end fx vindmøller, men ikke desto mindre kan udgøre vigtige delkomponenter. Det spiller sammen med vores ønske om, at Unipension skal opsøge forretningsmæssigt bæredygtige løsninger for at imødekomme vores målsætning om at skabe et højt risikojusteret afkast.

Unipensions rolle

Den mest effektive måde, vi som pensionskasse kan tilskynde klimapolitisk handling, er via internationalt samarbejde med andre investorer. Unipensions bestyrelser besluttede i efteråret 2014, at pensionskasserne skulle melde sig ind i Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC) og underskrive IIGCC's 2014 Global Investor Statement on Climate Change. IIGCC er institutionelle investorers interesseorganisation på klimafronten, og det er dermed et godt værktøj til at tale med samlet stemme. Hertil kommer Unipensions engagement via FN's principper for ansvarlige investeringer (UNPRI), der også udgør et centralt forum til behandling af investorers stillingtagen til klimaforandringer.

Aktivt ejerskab er det mest praktisk anvendelige værktøj tilgængeligt for en institutionel investor i forhold til klimarelaterede udfordringer. Fossile brændsler – ligegyldigt om vi vælger divestment eller ej – vil forblive en grundpille i vores energiforbrug i de kommende årtier. Spørgsmålet er derfor ikke, hvorvidt vi ejer sådanne aktiver (eller blot er afhængige af fossile brændsler i det resterende investeringsunivers), men i stedet hvorvidt vi kan være en langsigtet, aktiv ejer med en klart formuleret strategi for dialog og engagement, der kan være med til at skubbe virksomheden i en positiv retning og rent faktisk være med til at skabe forandring. Samarbejde mellem institutionelle investorer om engagement har desuden historisk vist sig

Foto: Colourbox

at være det bedst mulige værktøj for institutionelle investorer til at skabe varige ændringer. I løbet af 2014 har vi været i dialog med 33 virksomheder på verdensplan specifikt vedrørende klimaforandringer. Blandt dem var også de olie-sandsselskaber, som vi besøgte under vores tur til USA og Canada.

Carbon footprinting

Carbon footprinting kan være et relevant værktøj i arbejdet med aktivt ejerskab, når det benyttes til at sammenligne virksomheder af samme type. Der findes endnu ikke en standardiseret metode til at måle carbon footprinting på markedet, og det er derfor en udfordring at lave en præcis måling. Carbon footprinting har potentiale til med tiden at blive et nyttigt værktøj, der kan medvirke til at styrke forståelsen af porteføljens eksponering til eventuel fremtidig lovgivning på området. Når der kommer mere standardisering, kan Unipension med fordel

også tilslutte sig Montreal Pledge eller lignende initiativer.

Aktivt ejerskab på klimafronten er bredere end blot virksomheder, der udvinder fossile brændsler, da muligheden for at påvirke den faktiske CO₂-udledning sandsynligvis er større i forhold til virksomhedernes forbrug heraf (efterspørgsel) end disses producenter (udbud). Vi udnytter muligheden for at interagere med alle typer af virksomheder og dermed forsøge at påvirke dem til at ændre deres adfærd. Det gælder ikke kun i forhold til begrænsning af CO₂-udledning men også optimal udnyttelse af resurser, energieffektivitet og tilpasning til forventede følger af klimaforandringer. Dermed bliver fokus på klimaforandringer dybere forankret i portefølje-forvaltningen end blot eksklusion af fossile brændsler med henblik på at sende et politisk signal.

Foto: Colourbox

Alle aktivklasser er nu dækket af retningslinjerne

I 2014 udvidede bestyrelserne vores retningslinjer for ansvarlige investeringer til også at omfatte statsobligationer. Dermed er samtlige aktivklasser nu omfattet af retningslinjerne.

Siden 2008 har vi arbejdet med at opbygge en systematik for vores daglige arbejde med ansvarlige investeringer. Med udgangspunkt i en medlemsundersøgelse startede bestyrelserne med at vedtage retningslinjer for børsnoterede selskaber, fordi det er dér, aktivt ejerskab

giver bedst mening. Som aktionær ejer man en del af virksomheden og har dermed ret til at stille krav, og der er mulighed for at gøre sin indflydelse gældende ved afstemninger på generalforsamlinger. Arbejdet med ansvarlighed i børsnoteret regi gav en del erfaringer, som

Unipension kunne drage nytte af, da tiden var moden til at kaste sig ud i de andre, mere komplicerede aktivklasser, set med ansvarligheds-mæssige briller.

Fra vedtagelsen af det første sæt retningslinjer for ansvarlige investeringer i 2009 har det været hensigten, at de på sigt skulle omfatte samtlige aktivklasser. Aktivklasserne er i sigens natur forskellige, og derfor kan vi ikke implementere retningslinjerne på nøjagtig samme måde på tværs af aktivklasserne. Dog har det været altafgørende, at vi holder os så tæt til vores grundprincipper, som det er praktisk muligt.

Børsnoterede selskaber i praksis

Vores investeringsunivers i børsnoteret regi bliver overvåget for at afdække, om vores retningslinjer bliver overholdt. Det ligger uden for vores kompetencer og resurser at indsamle og analysere oplysninger om selskaberne på globalt plan. Derfor bliver denne opgave varetaget af vores eksterne leverandør, Hermes Equity Ownership Services Ltd i London. Hver kvartal foretager de en screening af de børsnoterede selskaber med henblik på at finde eventuelle mistanker om overtrædelser af vores retningslinjer. Hvis et selskab er under mistanke for overtrædelser på baggrund af screeningen eller informationer fra medierne, NGO'er eller lignende, bliver selskabet optaget på vores fokusliste. Herefter vurderer vi mistankerne nærmere.

Hvis vi vurderer, at et selskab har overtrådt retningslinjerne, placerer vi det på enten dialoglisten eller eksklusionslisten.

På dialoglisten findes selskaber, hvor vi forventer en forbedring gennem dialog. Dialog med selskaberne er resursekrævende og forudsætter indgående kendskab til markedet og branchen. Derfor koordinerer vi vores henvendelser med en gruppe internationale investorer for at opnå bedre resultater. Med danske selskaber går vi i dialog selv, da vi har et godt kendskab til det danske marked, selskaberne og de andre lokale investorer, hvilket gør dialogen meningsfuld.

Eksklusionslisten indeholder selskaber, hvor vi ikke forventer, at en dialog kan rette op på overtrædelserne. Et eksempel på dette er en

producent af ulovlig klyngeammunition. Da produktion af disse våben er en del af selskabets forretningskoncept, giver det ikke mening at gå i dialog med dem med henblik på at få dem til at stoppe produktionen. De ekskluderede selskaber investerer vi ikke i. Eksklusionslisten kan du finde på vores hjemmeside: www.unipensioninvest.dk

Hvis et ekskluderet selskab ikke længere overtræder vores retningslinjer, bliver det inkluderet i vores investeringsunivers, hvorefter investeringerne i dette selskab atter kan finde sted.

Unoterede selskaber i praksis

Retningslinjer for ansvarlige investeringer vedrørende unoterede selskaber blev vedtaget af bestyrelserne i 2013. I unoteret regi foretages investeringerne typisk for en længere årrække og gennem investeringsfonde. Det gør det svært at skille sig af med investeringen, hvis der sker en overtrædelse, der berettiger til eksklusion. Derfor er det vigtigt, at den klassiske screening, som vi anvender på børsnoterede selskaber, erstattes med en grundig undersøgelse af forholdene i unoteret regi – en såkaldt due diligence – inden vi træffer investeringsbeslutningen. Forvalterne bliver samtidigt kontraktuelt forpligtet til at informere os, hvis vores retningslinjer skulle blive overtrådt, efter investeringen er foretaget.

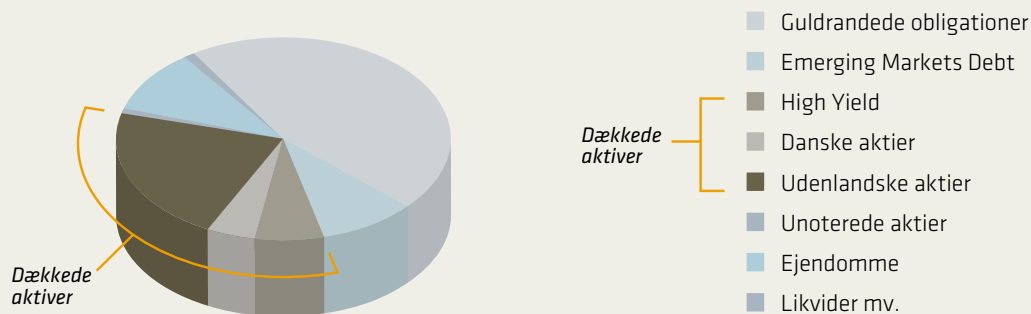
Fast ejendom i praksis

I 2013 udvidede bestyrelserne retningslinjerne for ansvarlige investeringer til også at omfatte fast ejendom. Miljøhensyn er typisk i højsædet, når man investerer i fast ejendom. Men ifølge vores grundprincipper skal vi for eksempel også tage hensyn til menneskerettigheder og korruption, når vi investerer. Derfor skal arbejdstagernes forhold under byggeriet være i orden, og byggetilladelser skal ikke være opnået ved bestikkelse, når vi investerer i fast ejendom.

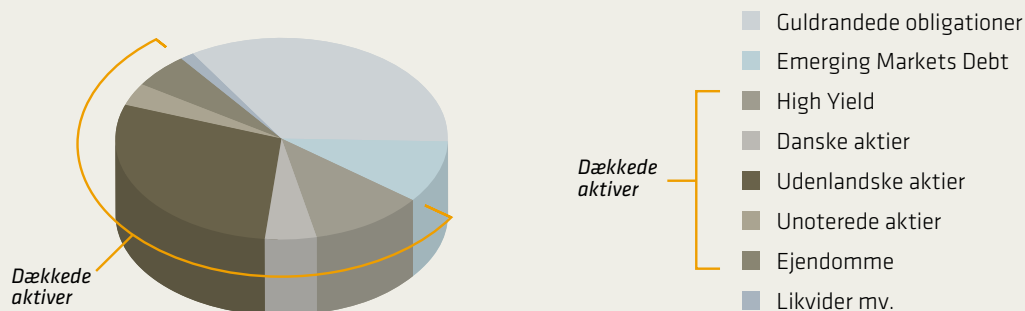
Investeringerne i fast ejendom behøver ikke være direkte, altså hvor Unipension selv ejer bygningerne. Det kan også ske via børsnoterede ejendomsselskaber og i unoteret regi. Fremgangsmåden for disse ejendomsinvesteringer vil derfor være tilpasset den enkelte aktivklasse, som det er beskrevet ovenfor.

Udviklingen i ESG-dækning 2009-14

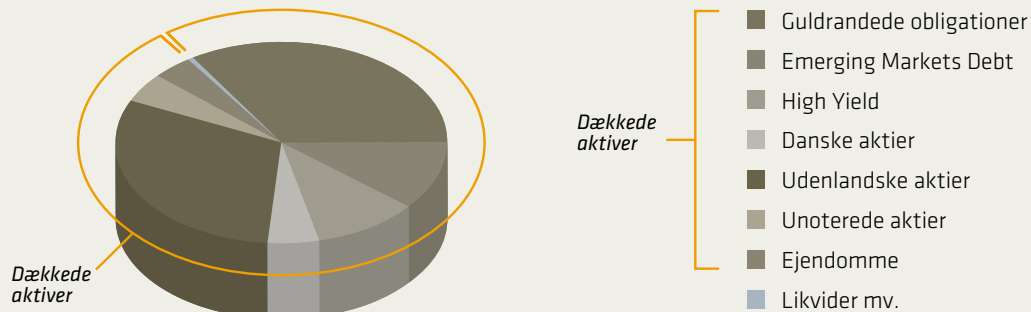
ESG-dækning 2009

ESG-dækning 2013

ESG-dækning 2014

I forhold til investeringer i fast ejendom har vi præference for ejendomme, der har opnået en anerkendt certificering. Ligeledes skal vi så vidt muligt sikre, at ejendomme, som pensionskasserne har investeret i, ikke udlejes til selskaber, som optræder på pensionskassernes eksklusionsliste.

Statsobligationer i praksis

I 2014 udvidede bestyrelserne retningslinjerne for ansvarlige investeringer til også at omfatte statsobligationer. For at kortlægge hvordan situationen omkring menneskerettighedskrænkelser, korruption, miljø, osv. er i de forskellige lande, bliver der hvert kvartal foretaget en screening af landene. Denne øvelse kræver et indgående kendskab til forholdene i de enkelte lande samt en del analysearbejde, hvilket pensionskasserne ikke har resurser eller kompetencer til selv at udføre. Screeningen af lande foretages derfor af Sustainalytics B.V. i Holland.

Lande, som vi mener overtræder retningslinjerne på baggrund af vores screening, vurderer vi individuelt for at fastslå, hvor alvorlig forseelsen er. Hvis overtrædelserne er af alvorlig karakter, holder vi de pågældende lande under observation med henblik på at vurdere udviklingen. Hvis vi vurderer, at overtrædelserne er af særlig alvorlig karakter, uden at vi har kun-

net konstatere en positiv udvikling i landet for nylig, og uden, at der er indikationer på en positiv udvikling i landet i nærmeste fremtid, bliver landet ekskluderet. Ligeledes ekskluderer vi lande, hvor investeringer i statsobligationer er forbudt grundet en sanktion. Lande, som er på pensionskassernes eksklusionsliste, må der ikke investeres i.

Lande, som vi mener overtræder retningslinjerne på baggrund af vores screening, vurderer vi individuelt for at fastslå, hvor alvorlig forseelsen er

Et land, som er ekskluderet, kan godt blive inkluderet i investeringsuniverset igen, hvis landet ikke længere overtræder retningslinjerne, eller der ikke længere er en gældende sanktion. Et land kan også blive fjernet fra eksklusionslisten, hvis der konstateres en positiv udvikling i landet, som vurderes at have en positiv effekt på de overtrædelser, der har ligget til grund for eksklusionen.

Du kan se vores eksklusionsliste over lande på side 18 i denne rapport og på vores hjemmeside www.unipensioninvest.dk.

Eksklusion af selskaber

Ved udgangen af 2014 havde vi 34 selskaber på eksklusionslisten. De fleste af selskaberne på listen er involveret i aktiviteter forbundet med kontroversielle våben. Når denne slags våben anvendes under en væbnet konflikt, kan det have en alvorlig indvirkning på civilbefolkningen og forårsage store tab af menneskeliv, og det ønsker pensionskasserne ikke at bidrage til. Derfor ønsker pensionskasserne eksempelvis ikke, at deres investeringer bidrager til aktiviteter forbundet med atomvåben.

Et eksempel på et selskab involveret i atomvåben er det amerikanske Lockheed Martin, som er en af verdens største våbenleverandører og en af de førende inden for luftfartsindustrien og anden avanceret teknologi, herunder satellitter, raketter og missiler.

Lockheed Martin producerer atommissilet Trident, et søbaseret interkontinentalt missil, der medbringer nukleare sprænghoveder. Disse atommissiler anvendes af både den amerikanske flåde og den britiske i hhv. de 14 amerikanske Ohio-ubåde og de fire britiske Vanguard-ubåde. Pensionskasserne ønsker ikke at investere i selskaber, der producerer missiler, som udelukkende eller primært anvendes til levering af nukleare sprænghoveder, og derfor er Lockheed Martin ekskluderet fra vores investeringsunivers.

Det franske forsvar anvender også atomvåben i flådens fire Le Triomphant-ubåde, nemlig atommissilet M51, der ligeledes er søbaseret og interkontinentalt ligesom Trident. Producenten af M51-missilet er det europæiske selskab Airbus, der af samme årsag også er at finde på vores eksklusionsliste. Et andet selskab, der også er involveret i M51-atommissilet, er den franske

elektronikkoncern Thales, som beskæftiger sig med teknologi inden for luftfart, rumfart, transport, sikkerhed og forsvar. Selskabet producerer et elektronisk system, der er udviklet specifikt til M51-atommissilet, hvorfor pensionskasserne ikke ønsker at investere i dette selskab.

Klyngeammunition hører også under kategorien kontroversielle våben, og pensionskasserne ønsker ikke, at investeringerne bidrager til aktiviteter forbundet med visse typer af dette våben. Retningslinjerne tager udgangspunkt i Oslo-konventionen af 2008, som har til formål at forbyde visse typer af klyngeammunition.

Det amerikanske selskab Textron producerer CBA-105 Sensor Fuzed Weapon, som er klyngeammunition til primært det amerikanske forsvar. Denne bombe indeholder ti småbomber, som igen hver især indeholder fire småbomber, hvilket er i strid med Oslo konventionen, og derfor har vi ekskluderet selskabet.

Alle de nævnte selskaber er på vores eksklusionsliste, som du kan se på vores hjemmeside www.unipensioninvest.dk. Her kan du også se en uddybende begrundelse for eksklusion af det enkelte selskab.

Involveringen i kontroversielle våben er ofte selskabernes kerneforretning, og vi forventer derfor ikke, at en dialog vil ændre selskabernes forretningsstrategi.

Ikke desto mindre ser vi af og til, at selskaberne stopper produktion af kontroversielle våben. Sker det, fjerner vi selskaberne fra eksklusionslisten og har dermed mulighed for at investere i dem igen. Vi revurderer selskaberne på eksklusionslisten hvert kvartal.

Ved atomvåben i retningslinjerne forstås eksempelvis:

- nukleare sprænghoveder
 - komponenter, som udelukkende eller primært anvendes i nukleare sprænghoveder
 - missiler, som udelukkende eller primært anvendes til levering af nukleare sprænghoveder
 - komponenter til missiler, som udelukkende eller primært anvendes til levering af nukleare sprænghoveder
 - leveringssystemer og platforme, der udelukkende eller primært anvendes til levering af nukleare sprænghoveder
 - ejerskab, forvaltning, drift, mv. af en atomvåbenbase eller lignende anlæg.
-

Ved aktiviteter forbundet med atomvåben i retningslinjerne forstås:

1. erhvervelse eller produktion af atomvåben
 2. søgning eller modtagelse af assistance til produktion af atomvåben
 3. hjælp, opfordring eller overtalelse af andre til erhvervelse, produktion eller kontrol over atomvåben
 4. modtagelse af atomvåben fra andre
 5. overførsel af atomvåben eller kontrol over atomvåben til andre.
-

Ved aktiviteter forbundet med klyngeammunition forstås:

1. brug, udvikling, fremstilling, erhvervelse, oplagring, bibeholdelse eller overførsel til nogen af:
 - a. klyngeammunition, der er i strid med Oslo-konventionen
 - b. centrale komponenter i klyngeammunition, der er i strid med Oslo konventionen
 2. støtte, opfordring eller overtalelse af andre til at tage del i aktiviteter nævnt under nr. 1.
-

I dialog med selskaberne

I Unipension prioriterer vi dialogen med selskaberne fremfor at ekskludere dem. Det gør vi, fordi vi ønsker at se forbedringer i selskaberne med højere afkast til følge på lang sigt.

Vores fokusområder og dialoger med selskaberne er primært styret af dialoglisten. Den udvikler sig som hovedregel på baggrund af vores regelmæssige screeninger efter selskaber, der overtræder vores retningslinjer.

Men også ulykker, udviklingen i en bestemt sektor, ændringer i lovgivningen, samfundets interesseområder og lignende kan påvirke vores fokusområder.

I de seneste år har der været gentagne ulykker på tekstilfabrikker i Bangladesh, og igen i år har vi især haft fokus på forbedring af arbejdernes

og ledelsesmæssige forhold. I 51,3 pct. af tilfældene har diskussionen om god selskabsledelse været relevant.

Læs en mere detaljeret oversigt over, hvordan dialogerne i 2014 fordeler sig geografisk og emnemæssigt på vores hjemmeside.

I unoteret regi er det ikke muligt at screene selskaberne som ved børsnoterede selskaber. Vores forvaltere er derfor kontraktuelt forpligtede til at fortælle os, hvis der opstår overtrædelser af vores retningslinjer i de enkelte selskaber.

Fremdrift i vores dialoger

Vi går i dialog med selskaberne for at stoppe overtrædelserne af vores retningslinjer. Når vi er i dialog med et selskab, er det derfor vigtigt for os at gøre vores målsætning klar for selskabet og i samarbejde med ledelsen finde frem til, hvordan vi når målet.

Derfor har vi udviklet et milepælssystem i samarbejde med vores eksterne leverandør, dels for at strukturere og skemalægge dialogerne, dels for at kunne følge fremdriften i dialogen.

I 2014 har vi i 87 tilfælde afsluttet dialogen succesfuldt. Det betyder, at selskaberne har implementeret de retningslinjer og arbejdsprocesser, vi har efterspurgt, så overtrædelserne af retningslinjerne er stoppet.

Få et detaljeret overblik over fremdriften i vores dialoger på vores hjemmeside.

● *I 2014 har vi været i dialog med i alt 275 selskaber og diskuteret i alt 776 sociale, miljømæssige og ledelsesmæssige forhold.*

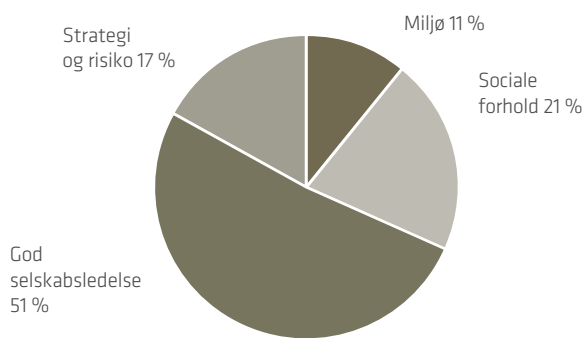
rettigheder og brandsikkerhed på fabrikkerne. Læs en uddybende beskrivelse af vores besøg i tekstilindustrien i Bangladesh på side 26.

Vi har siden 2011 skabt tættere forhold til en række større danske selskaber. Målet har været at få større indblik i og forståelse for selskabernes strategi, tiltag og filosofi inden for CSR-området. På den måde kan vi som ansvarlig investor bedre forstå selskabets handlemønstre og føre dialogen med selskabet, også på et mere formelt niveau. I 2014 har vi stiftet nærmere bekendtskab med fire danske selskabers CSR-politik, og vi forventer at fortsætte med at have dialog med de danske selskaber i årene fremover.

I 2014 har vi været i dialog med i alt 275 selskaber og diskuteret i alt 776 sociale, miljømæssige

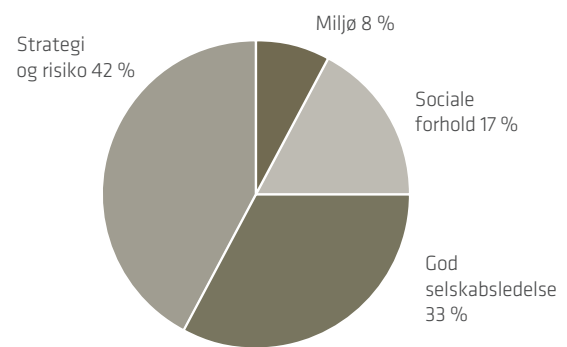
Global

Dialog med 275 selskaber

Danmark

Dialog med 7 selskaber

Danske selskaber har sjældent lige så alvorlige eller omfattende problemer vedrørende fx menneskerettigheder, miljø eller korruption som udenlandske selskaber. Emnet 'god selskabsledelse' vil altid blive drøftet både med de danske og udenlandske selskaber.

Dialog med resultater

Vores eksterne leverandør Hermes Equity Ownership Services Ltd, som screener vores investeringsunivers, har i perioden 2010-14 ført dialog med et af Europas største energiselskaber. Energiselskabet har bl.a. haft et tiltag, der skulle hjælpe deres kunder med at reducere deres udledning af drivhusgasser.

Selskabet havde allerede lavet en målsætning om at nedbringe egen CO₂-udledning og reducere brugen af kul til produktion af strøm. Selskabet havde dog også et ønske om at påvirke deres kunder til at reducere deres samlede carbon footprint.

I perioden 2010-13 havde selskabet reduceret kunderelaterede udslip af drivhusgasser med 9,8 ton CO₂e. Det var mere end reduktionen i udledningen i samme periode i selskabets egen produktion af el. Virksomheden målte udledning af drivhusgasser på tre områder:

- a. eget interne energiforbrug
- b. egen energiproduktion
- c. kundernes samlede energiforbrug.

Hvad vi gjorde

I 2010 mødtes Hermes for første gang med energiselskabet for at drøfte, hvordan selskabet bedst kunne påvirke kunderne til at reducere det samlede carbon footprint i deres hjem.

Virksomheden har ambitiøse planer om at udlevere intelligente strømmålere til alle kunders hjem i løbet af det næste årti. Kunderne har desuden fået tilbudt forskellige tiltag, som kan effektivisere deres energiforbrug, ligesom energiselskabet har installeret solceller på kundernes hustage.

Hermes opfordrede selskabet til at udvikle en forretningsplan for de finansielle, sociale og miljømæssige fordele ved en udvidet række aktiviteter, som har til formål at reducere kundernes Carbon Footprint. Hermes fortsatte dialogen om dette emne i løbet af de efterfølgende fire år og mødtes med ledelsen i selskabet for at belyse de forretningsmæssige fordele ved en øget udrulning af bl.a. målere og solceller til kunderne. Dialogen omfattede bl.a. et møde med formanden for selskabet.

Resultater

Efter en vurdering af business casen forpligtede energiselskabet sig til udrulning/udlevering af målerne, og ved udgangen af 2013, havde selskabet installeret mere end 1,3 mio. målere i private hjem. Dette har bl.a. betydet, at over 90 pct. af kunderne, der foretog små og enkle ændringer ved hjælp af oplysninger fra den udleverede måler, kunne mindske energiforbruget i husstanden.

Selskabet iværksatte et stort tiltag for at måle gevinsterne ved bl.a. de målere, der var leveret til husstandene. Undersøgelsen viste, at i perioden 2010-13 var selskabets kunderelaterede drivhusgasudledninger reduceret med 9,8 ton CO₂e. Det var mere end selskabets egne udledninger var reduceret i samme periode.

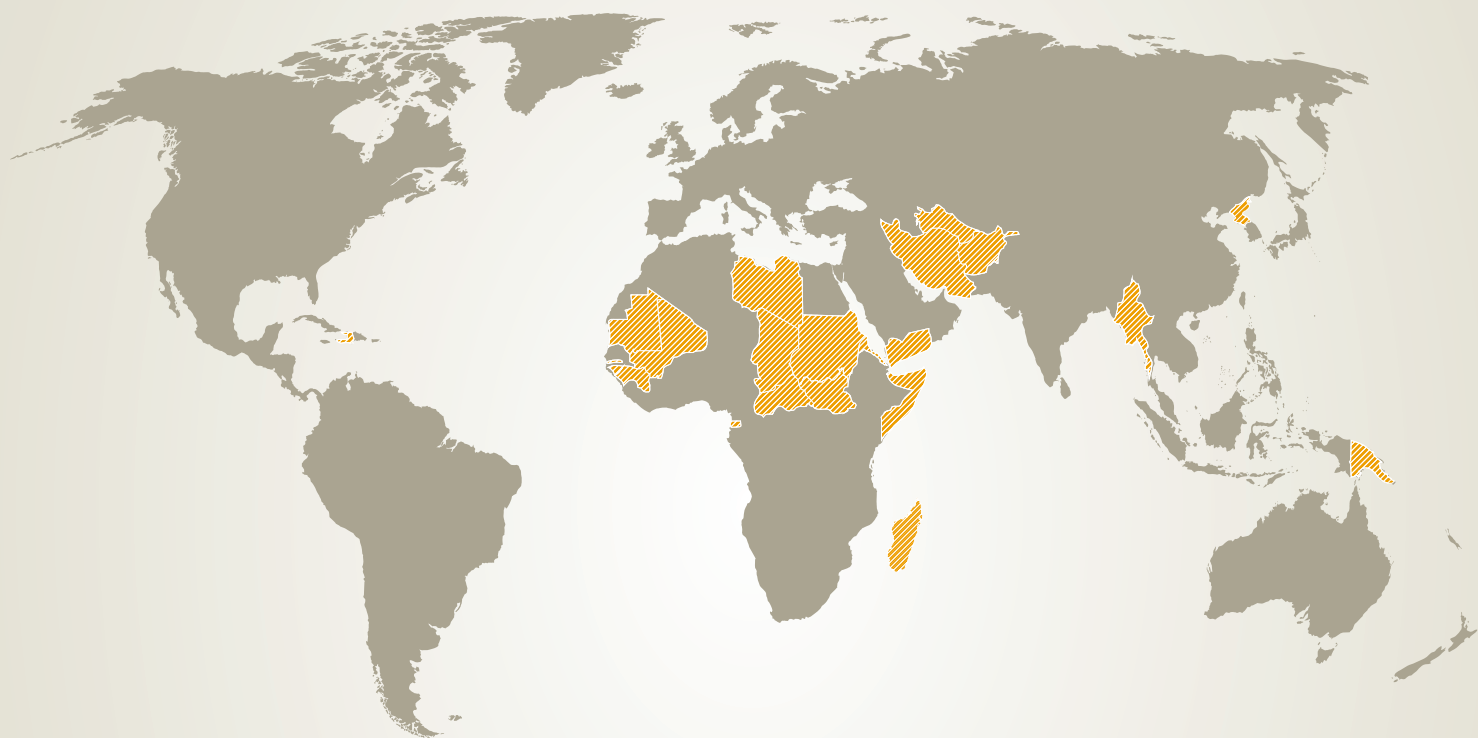
Eksemplet viser værdien af at have fokus på ikke bare selskabets egne udledninger, men også kunderne, dvs. forbrugerne.

Eksklusion af lande

I 2014 udvidede bestyrelserne retningslinjerne for ansvarlige investeringer til også at omfatte statsobligationer. For at kortlægge hvordan situationen omkring menneskerettighedskrænkelser, korruption, miljø, osv. er i de for-

skellige lande, bliver der hvert kvartal foretaget en screening af landene.

Herunder finder du en opgørelse over ekskluderede lande pr. 31/12 2014.

Land	Mali
Afghanistan	Mauritanien
Centralafrikanske Republik	Myanmar
Chad	Nordkorea
Eritrea	Papua Ny Guinea
Gambia	Somalia
Guinea	Sudan
Guinea-Bissau	SydSudan
Haiti	Syrien
Iran	Turkmenistan
Libyen	Yemen
Madagascar	Ækvatorialguinea

Afgivelse af stemmer på selskabernes generalforsamlinger

I Unipension er vi aktive ejere af vores investeringer, og derfor er det afgørende for os, at vi afgiver stemmer på selskabernes generalforsamlinger.

Vi afgiver stemmer på alle stemmeberettigede børsnoterede aktier samt på virksomhedsobligationer, når det er muligt. Ejeraftaler i unoterede selskaber giver os som regel ikke mulighed for at afgive stemmer direkte på selskabernes generalforsamlinger. Vi udøver derfor i stedet aktivt ejerskab ved at sidde med i Advisory Boards for investeringerne og derigennem påvirke selskaberne i den retning, vi ønsker.

I 2014 har vi afgivet stemmer på i alt 1949 generalforsamlinger på globalt plan, og heraf var 42 i Danmark.

På vores hjemmeside kan man se vores stemmeresultater på både danske og udenlandske selskaber. Her kan man også søge på navngivne selskaber, lande og generalforsamlingsperioder og læse en rapport, som viser, hvordan afstemningerne har været fordelt geografisk og emnemæssigt i 2014.

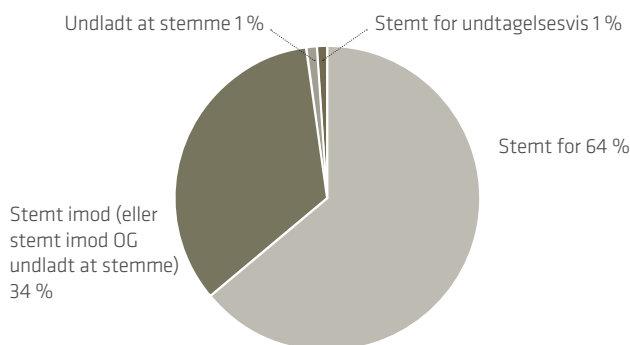
Nye anbefalinger om god selskabsledelse

Som ansvarlig investor opfordrer vi alle danske selskaber til at følge "Anbefalinger for god selskabsledelse" udfærdiget af Komitéen for god selskabsledelse under Københavns Fondsbørs. Anbefalingerne beskriver i detaljer, hvilke forventninger der er til de danske børsnoterede selskaber inden for bestyrelsessammensætning, aflønning af ledelsen, kontakten til aktionærerne med mere.

Vi er i tæt dialog med de danske selskaber og har et indgående kendskab til markedet. Derfor tager vi selv individuel stilling til hvert eneste dagsordenspunkt på generalforsamlingerne i de danske selskaber. Dermed har vi en holdning til de emner, der er omtalt i "Anbefalinger for god selskabsledelse". For at forberede de danske selskaber på, hvordan vi vil stemme, har vi i starten af året orienteret dem om, hvilke forventninger vi som aktionærer har til dem i

Global

1.949 selskaber (22.816 dagsordenspunkter)

Danmark

42 generalforsamlinger (620 dagsordenspunkter)

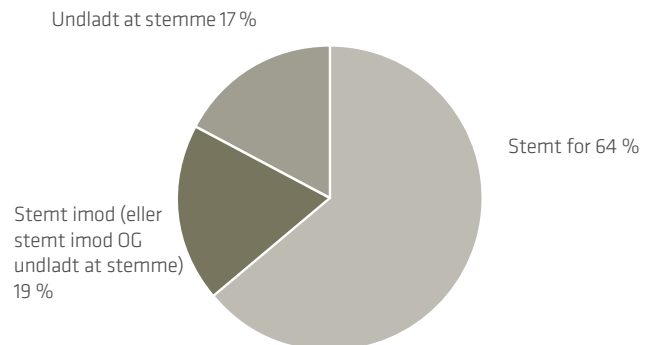

Foto: Colourbox

relation til anbefalingerne. Komitéen har opdateret anbefalingerne to gange i 2014, og i den forbindelse vil vi ligeledes opdatere vores forventninger til selskaberne. Vi håber og forventer, at det vil give anledning til flere frugtbare dialoger mellem os og selskaberne med bedre selskabsledelse til følge.

Når det gælder virksomheder uden for Danmarks grænser, får vi ekstern rådgivning vedrørende afstemningerne.

Aktier: Aktivt ejerskab i 2014

Kortet viser værdien af den samlede beholdning af børsnoterede aktier pr. 31. december 2014. Det fremgår desuden, hvor mange selskaber vi har været i dialog med og antallet af generalforsamlinger, vi har stemt på i 2014.

Se også detaljeret kort med søgefunktion på www.unipensioninvest.dk

Global

Beholdning i DKK 38.755.251.594

Dialog 275 selskaber

Stemmeafgivelse 1949 selskaber

Nordamerika

Beholdning i DKK 18.182.651.365

Dialog 119 selskaber

Stemmeafgivelse 1036 selskaber

Europa ekskl. Danmark

Beholdning i DKK 7.037.634.762

Dialog 83 selskaber

Stemmeafgivelse 429 selskaber

Sydamerika

Beholdning i DKK 360.475.295

Dialog 0 selskaber

Stemmeafgivelse 19 selskaber

Danmark

Beholdning i DKK 5.835.922.093

Dialog 7 selskaber

Stemmeafgivelse 42 selskaber

Asien

Beholdning i DKK 6.034.406.369

Dialog 53 selskaber

Stemmeafgivelse 371 selskaber

Afrika

Beholdning i DKK 121.140.937

Dialog 2 selskaber

Stemmeafgivelse 7 selskaber

Australien og New Zealand

Beholdning i DKK 1.183.020.773

Dialog 11 selskaber

Stemmeafgivelse 45 selskaber

Fokus:

Tøjindustrien klædt bedre på

I Bangladesh har flere initiativer vist, at der er kommet et skarpt fokus på bedre vilkår for arbejderne i tekstilindustrien, og der er sket en lang række forbedringer på relativt kort tid. Unipension har været i landet, der huser verdens næststørste tekstilindustri.

Som investor med stort fokus på ansvarlige investeringer har Unipension løbende fulgt udviklingen i arbejdstagernes vilkår i Bangladesh. Vilkår, der mildt sagt lader en del tilbage at ønske. I december 2014 fik vi mulighed for at besøge landet sammen med vores eksterne konsulent Hermes og andre investorer for at se arbejdsvilkårene med egne øjne. Vi besøgte flere tekstilfabrikker og talte med flere internationale producenter, som får fremstillet tøj på fabrikkerne.

Rana Plaza gjorde en forskel

I 2013 styrtede Rana Plaza i Dhaka sammen med katastrofale følger. Over 1000 mennesker blev dræbt og over 2500 kom til skade. Trods ulykkens omfang og alvorlige følger, kom der også noget godt ud af det.

To nye initiativer

Der blev oprettet to initiativer efter Rana Plaza-tragedien. Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh (Accord) er et samarbejde mellem fagforeninger og arbejdsgivere i tekstilindustrien, heriblandt H&M. Alliance for Bangladesh Worker Safety (Alliance) er et primært Nordamerikansk initiativ, der blandt andre inkluderer Wal-Mart. De to initiativer har til formål at forbedre forholdene for arbejderne ved blandt andet at sætte skrappe standarder for brandsikkerheden på fabrikkerne. Der er allerede sket en del på fabrikkerne under de to initiativer, og især forbedringer vedrørende brandsikkerhed var synlig på de fabrikker, vi besøgte. Der var bl.a. tydeligt afmærkede flugtruter. Der var brandudstyr på alle etager, alarmsystemer var blevet opdateret, og røgdetektorer var blevet opsat. Elinstallationer har hidtil været den

største årsag til fabriksbrande, så også her var der sket forbedringer, så de ikke længere var brandfarlige.

Medarbejdere med særlig træning i brandsikkerhed var nemme at spotte på fabrikkerne, da de enten bar en speciel vest eller et armbind. Derudover afholdes der nu også jævnligt brandøvelser. Selvom man er nået et godt stykke på kort tid, mangler der stadig en del. Det er fx langt fra alle fabrikker, der har fået installeret branddøre og sprinkleranlæg, som er et krav fra både Accord og Alliance. Nogle steder var der udfærdiget handlingsplaner for implementering af manglerne, men langt fra alle.

Børnearbejde

Omverdenen reagerede skarpt, da Bangladesh for år tilbage havde store problemer med børnearbejde i bl.a. tekstilindustrien. Unipension har retningslinjer vedrørende børnearbejde, hvorfor det var naturligt for os også at favne dette emne under vores besøg i landet. Vi mødtes med Unicef og Red Barnet for at høre om, hvordan det går med børns vilkår i Bangladesh. Vi ville gerne se, om der var sket forbedringer på det område. I det store hele er der ikke længere børnearbejdere på de fabrikker, der producerer for internationale mærker. Alle internationale producenter har en nul-tolerance, når det drejer sig om børnearbejde, og en fabrik risikerer at miste sin kontrakt med det samme, hvis det forekommer.

Men selvom der sker noget, så er der stadig børnearbejde i Bangladesh. Der findes flere initiativer i landet, der arbejder for at komme bør-

nearbejdet til livs, og vi besøgte to NGO-samarbejder, som har særlig fokus på dette. Unicef har bl.a. etableret skoler i Dhakas slumkvarterer, og Red Barnet har i samarbejde med bl.a. det danske selskab Bestseller en produktionshøjskole, hvor unge mellem 16-18 år lærer et håndværk, fx tekstiltryk, som direkte kvalificerer dem til en praktikplads og i langt de fleste tilfælde en fast ansættelse efterfølgende.

Arbejdet fortsætter

Der er ingen tvivl om, at tekstilindustrien stadig har en del arbejde at gøre, når det kommer til arbejdstagerrettigheder. Det fik vi også bekræftet, da vi mødtes med ILO, som er den internationale arbejdstagerorganisation. Og hvis ønsket om en eksport på 50 milliarder USD i 2021 skal nås, må regeringen selv gøre en stor indsats for

tekstilindustrien, herunder få igangsat arbejdet med sikkerhedskomiteer på fabrikkerne, udbedre infrastrukturen eller bygge nogle flere brandstationer, hvor det er nødvendigt. I modsat fald ser der ud til at være en reel risiko for, at Bangladesh ikke fortsat vil kunne tiltrække de internationale tøjproducenter til landet.

De internationale producenter kunne have valgt at flytte produktionen til et andet land efter Rana Plaza-ulykken, men langt størstedelen har valgt at blive. Hvis de havde flyttet produktionen, havde de ikke længere haft indflydelse på forholdene. I stedet har de påtaget sig forpligtelser om at være med til at forbedre arbejdstagernes vilkår. Derved viser de vejen, og hvis fabrikkerne ønsker at beholde kontrakter med disse producenter, bliver de nødt til at lave

Foto: Unipension

Foto: Unipension

de forbedringer, der stilles krav om. Investorer og forbrugere vil også holde øje med, at producenterne sørger for, at de fabrikker, de anvender, har et sikkert arbejdsmiljø.

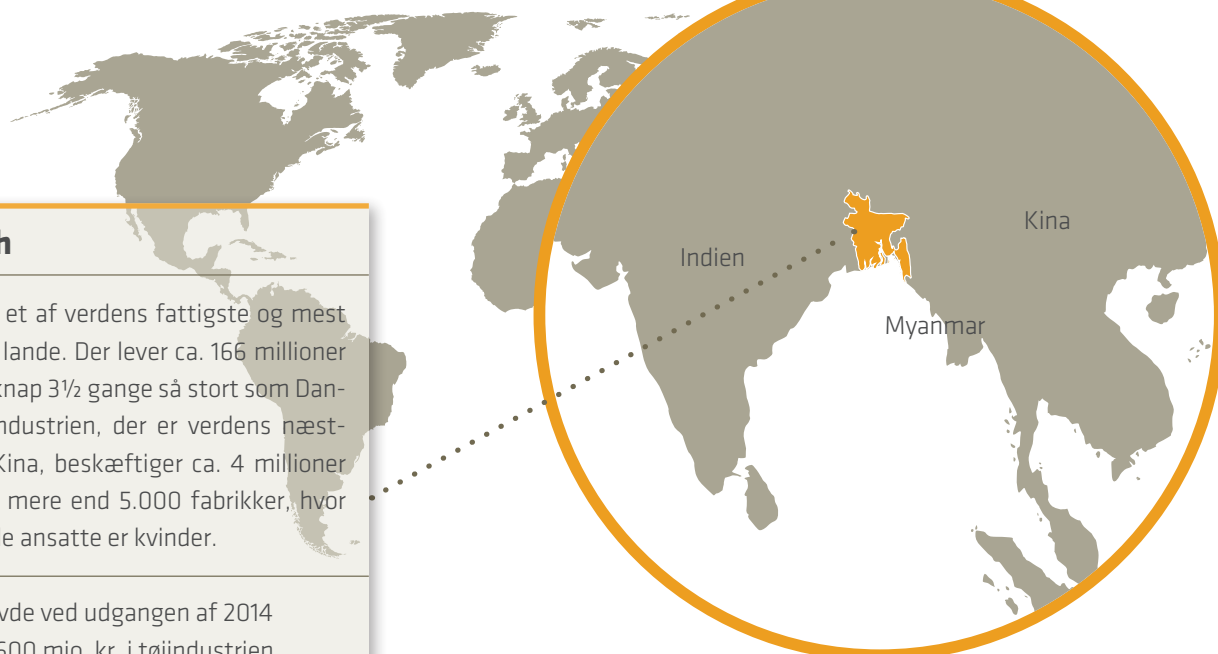
Som ansvarlig investor er det vores opgave at følge op på, om tøjproducenterne lever op til de

forpligtelser, de har underskrevet under enten i Accord eller Alliance, ligesom arbejdstagerrettigheder i øvrigt, og vi vil i 2015 fortsat følge udviklingen i arbejdet med at forbedre sikkerheden for arbejderne i tekstilindustrien i Bangladesh.

Bangladesh

Bangladesh er et af verdens fattigste og mest overbefolkede lande. Der lever ca. 166 millioner på et område knap 3½ gange så stort som Danmark. Tekstilindustrien, der er verdens næststørste efter Kina, beskæftiger ca. 4 millioner mennesker på mere end 5.000 fabrikker, hvor ca. 80 pct. af de ansatte er kvinder.

Unipension havde ved udgangen af 2014 investeret ca. 600 mio. kr. i tøjindustrien.

Gruppessøgsmål

Vi investerer i næsten 2.000 selskaber på verdensplan, og i langt de fleste tilfælde sker investeringerne uproblematisk og til begge parter tilfredshed. Men i nogle få tilfælde kan der ske det, at selskaberne fx har fremlagt vildledende og ukorrekte oplysninger, som betyder, at vi har foretaget investeringen på et fejlagtigt grundlag.

Hvis de urigtige oplysninger betyder, at vi har tabt penge på investeringerne, fordi selskaberne fx har misinformeret markedet, og vi derfor har handlet på fejlagtigt grundlag, fører vi erstatningssøgsmål. Den slags søgsmål, der typisk føres som gruppessøgsmål, kaldes også Class Action og har indtil nu været mest brugt i USA. Idéen om at stille selskaberne til ansvar for deres handlinger og søge erstatning for de tab, man som aktionær har lidt, er ved at vinde indpas i Europa, og vi ser stadig flere af den slags sager.

- ***Som ansvarlig investor er det vores opgave at sikre, at de selskaber vi investerer i, overholder regler for god selskabsledelse.***

Gruppessøgsmålene bliver anlagt over hele verden. For at sikre en ensrettet tilgang til disse sagsanlæg, udarbejdede pensionskassernes bestyrelser i 2014 retningslinjer for gruppessøgsmål, som er en del af vores retningslinjer for ansvarlige investeringer. Udover at modtage økonomisk erstatning for de tab vi har lidt, er

formålet med deltagelse i gruppessøgsmålene også at opnå forbedringer i de sagsøgte selskabers ledelser, så vidt det kan lade sig gøre.

Netop god selskabsledelse bliver ofte en del af gruppessøgsmålet, da uforsvarlige handlinger fra en virksomhed som regel bunder i uorden i virksomhedens ledelse. Som ansvarlig investor er det vores opgave at sikre, at de selskaber, vi investerer i, overholder regler for god selskabsledelse. Derfor ser vi disse søgsmål som en del af vores retningslinjer om aktivt ejerskab.

Stigningen i antallet af gruppessøgsmål mod danske virksomheder er fortsat i 2014, hvilket glæder os, da vi finder det rimeligt også at stille danske selskaber til ansvar for deres handlinger eller undladelser. Vi deltager i gruppessøgsmål mod flere danske selskaber, fordi vi har lidt tab grundet selskabernes misinformering af markedet.

Det er et stort og krævende arbejde at følge de forskellige søgsmål mod selskaberne verden over, og til det skal man bruge de rigtige monitoreringssystemer, og det skal sikres, at de nødvendige dokumenter afleveres til tiden. Derfor samarbejder vi dels med Institutional Protection Services Ltd i London og en række advokatfirmaer i forskellige lande, som har specialiseret sig i at samle informationer om samtlige kommende og igangværende søgsmål af denne slags på verdensplan.

Siden 2009 har vi modtaget erstatninger fra gruppessøgsmål på mere end 45 mio. kr.

Nationalt og internationalt samarbejde

Kompleksiteten og ændringer i dagsordenen på ESG-området kræver øget internationalt samarbejde.

IIGCC

I 2014 har vores hovedfokus været at udvide vores internationale samarbejde på miljøfronten. Siden 2010 har vi sammen med en lang række andre investorer verden over været medunderskriver af erklæringen Global Investor Statement on Climate Change. Bag erklæringen står organisationen Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC). Ved underskrivelse af denne erklæring giver investorerne støtte til IIGCC's arbejde med at få regeringer verden over til at sætte ind på klimaområdet med passende regulering. For at øge adgangen til relevant information på området og støtte denne dagsorden yderligere blev Unipension medlem af IIGCC i 2014.

UN PRI

Unipension har været underskriver af FN's Principper for ansvarlige investeringer (UN PRI) siden 2009. Niels Erik Petersen, som er direktør

og investeringschef i Unipension Fondsmæglerselskab A/S, har været medlem af Advisory Council i UN PRI siden 2010. Året 2014 var præget af restrukturering af ledelsesstrukturen i UN PRI, hvor Niels Erik Petersen deltog aktivt som medlem af Governance Committee.

UN PRI har nu i to år arbejdet på et nyt afrapporteringsværktøj og et nyt system til vurdering af de data, UN PRI modtager fra deres underskrivere. Derfor skulle der ikke laves en officiel og obligatorisk rapportering i 2013 og 2014. Vi har dog deltaget i samtlige frivillige pilotprojekter med henblik på at teste og vurdere de nye systemer. Fra 2014 skal der igen foretages en obligatorisk rapportering, og de resultater kan vi rapportere om i 2015.

På nationalt plan er vi fortsat aktive i foreningen Dansif, som er et netværksforum for professionelle investorer, rådgivningsvirksomheder

Principper for ansvarlige investeringer, som FN har fastsat, og som vi har forpligtet os til at efterleve:

1. Vi vil indarbejde ESG-forhold i vores investeringsanalyser og i vores beslutningsprocesser.
2. Vi vil være aktive ejere og indarbejde ESG-forhold i vores ejerskabspolitik og praksis.
3. Vi vil søge tilfredsstillende offentliggørelse af ESG-forhold i de selskaber, vi investerer i.
4. Vi vil understøtte accept og implementering af principperne inden for investeringsindustrien.
5. Vi vil samarbejde med andre investorer for at øge effektiviteten i implementeringen af principperne.
6. Vi vil rapportere om vores aktiviteter og fremskridt mod implementering af principperne.

Investeringschef Niels Erik Petersen

ESG-ansvarlig Zaiga Strautmane

og andre, der beskæftiger sig med ESG i Danmark. Vores ESG-ansvarlige Zaiga Strautmane er næstformand i foreningen. Hun er dermed med til at sikre, at der sker udveksling af relevant viden og erfaring på området, fx via møder og skriftlige, videnskabelige udredninger om komplicerede ESG-relevante emner udarbejdet af eksterne og uafhængige eksperter.

Kvaliteten af de beslutninger, vi træffer på ESG-området, afhænger i høj grad af den information, der er tilgængelig. Området er i konstant udvikling, og derfor er markedet ikke altid

klar til at udbyde de produkter, vi efterspørger som investorer. For at sætte skub i udviklingen stiller vi gerne op med vores viden og udtrykker vores ønsker i forbindelse med fx produktudvikling, udarbejdelse af retningslinjer og vejledninger.

Vi er også fortsat medlem af ICGN (International Corporate Governance Network) og CDP (Carbon Disclosure Project).

Omkostninger ved ESG

Vi arbejder løbende med at beregne de eventuelle økonomiske konsekvenser af eksklusioner, der reducerer investeringsuniverset. Her forsøger vi at tage højde for de investeringsmæssige dispositioner i forbindelse med ændringer i eksklusionslisten og den løbende kursudvikling. Vi har opgjort for perioden 2009-2014 og kan ikke se et entydigt billede af, i hvor høj grad eksklusionerne har påvirket resultatet.

De samlede administrationsomkostninger til vores arbejde med ansvarlige investeringer er fortsat meget lave. Omkostningerne, som

inkluderer betaling til vores eksterne leverandører, afgivelse af stemmer på generalforsamlinger, screening af investeringsunivers, udgifter til personale med videre, udgør fortsat mindre end 0,005 pct. af den samlede forvaltede formue i Unipension ved udgangen af 2014.

Siden vi indførte vores retningslinjer for ansvarlige investeringer i 2009, har vi ikke kunne konstatere nogen nævneværdig effekt på hverken afkast eller risiko. Vi fortsætter med at monitorere dette i årene fremover.

Relevante links

I rapporten nævner vi flere organisationer og principper. Herunder finder du links til dem, hvis du vil læse mere.

Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh:

<http://bangladeshaccord.org/>

Alliance for Bangladesh Worker Safety:

<http://www.bangladeshworkersafety.org/>

Anbefalinger for God Selskabsledelse fra Københavns Fondsbørs' Komité for God Selskabsledelse:

<http://corporategovernance.dk/file/522921/anbefalinger-for-god-selskabsledelse-2013-senest-opdateret-november-2014.pdf>

Carbon disclosure project:

www.cdp.net

Dansif:

www.dansif.dk

FN's Global Compact:

www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/Index.html

Hermes Equity Ownership Services Limited:

www.hermes.co.uk/eos

Institutional Investors Group on Climate Change:

<http://www.iigcc.org/>

Institutional Protection Services:

<http://www.institutionalprotection.com/>

International Corporate Governance Network:

www.icgn.com

OECD's principper for god selskabsledelse

<http://www.oecd.org/daf/ca/corporategovernanceprinciples/31557724.pdf>

Sustainalytics:

<http://www.sustainalytics.com/>

UN PRI:

<http://www.unpri.org/about-pri/the-six-principles/>

